

שאי אפשר להניחם עוד בגלות, כמו שהיה במצרים, שהיו משוקטין במיט שערי עומאה, ולאמלא לא גאלו אז, לא היו גאלין שוב לעולם, כמפורש בהגדה, וסיני בדור שכולו חייב בגלות זה:

ז) **בהגדה**, הקביה חישב את הקץ, נראה ביאור הדברים, לפי מ"ש, ספיב דערין, עד היכן חלית יסורין, עייש אסילו נתחלף לו, שמי שלטים בשלשה, או בגד ימין בשל שמאל, גיב מיקרי יסורין, ויש יסורין שקטין ומרין יותר ממויהם, כמ"ש, אילו נגדוהו לחנייא מישאל ועוריה, וכו' וכאן היתה הגזירה, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, וגו' ארבע מאות שנה, ודבר ה' לא ישוב ריקס, ומוכרח להתקיים, שיסבלו גלות וטילטול, ד' מאות שנה, אבל הלא ישן, גלות וטילטולין שוין, דמליגו, בן לוי, גולה משכונה לשכונה, ובוה נפטר מחובת גלות, ואפשר לגלות, מקלה הארץ, עד הלא הארץ, וכן באיכות הצער, של גלות, ישן מדרגות הרבה, וכשירדו ישראל למצרים, בתחלה לא היה עליהן שיטבור כלל, ואח"כ התחילו לשעבד בהן כפה רך, ואח"כ יותר ויותר, עד יומרו חייהם, והנה מאומתי להתחיל, למנות הזמן ארבע מאות שנה, תלוי באיזה מדה, ומדרגה, של צער, הראוי להן, והיה אפשר למנות, מעת התחלת ירידתן למצרים, או מעת התחלת השיטבור, כפה רך, או מעת שהתחיל קושי השיטבור, וגם כמ"ש, כי גר יהיה זרעך, כמה יהיה מספר הזרע, אם ששים רבוא, או שבעים נפש, או אולי, גם איש אחד, דמיקרי זרעך, והקביה חישב את הקץ, דהיינו שמדד במדה היותר פחותה, מיום שטולד יצחק, דגם היטוק בן יומו, יש לו איזה צער, כל שהוא, עיי שאבותיו מטולטלין מארצם, דאפשר שיחסר לו מעט, משירות הראוי להן, אילו היו אבותיו במקומם, וגם שלא היה, אלא איש אחד, מימ תקיים בזה, גזירת כי גר יהיה זרעך, והוא כמ"ש, עד היכן חלית יסורין וכו':

סימן ו

א) **מדרש**, ר"פ וישב, אחת מולא, כל מה שאירע ליעקב, אירע ליוסף, זה נשטם, וזה נשטם, זה גלה ממקומו, וזה גלה ממקומו, זה אחיו מבקש להרגו, וזה אחיו מבקשן להרגו, והנה רזיל מסרו לנו מפתח, לסיפורי התורה מהאבות, כי מעשה אבות סימן לבנים, כי התורה היא נלחית, וגם הסיפורין, הכתובים בתורה, הם נלחית, דכל נבואה שלא הולכס לדורות, לא נכתבה, אלא שבסיפורי התורה, נכללו כל הדורות הבאין, עד סוף כל הדורות, ומה שאירע ליעקב עם עשו, ולבן, יורה על מצב עם ישראל, בין העמים, ועיין רמב"ן ריש וישלח, דכל הפרשה הזאת, היא פרשת הגלות, ומהתנהגותם של יעקב, עם עשו, נלמוד, איך להתנהג בגלות, והפרשה שאחריה, היא פרשת עיקבתא דמשיחא, כמ"ש הגרי"א, (הובא באבן שלמה) ולפי"ז, לריך ביאור, אל מה ירמוון, סיפורי יוסף עם אחיו:

ב) **ונראה** הכונה, דיוסף, דהוא בר חכים, מה שאירע לו עם אחיו, ירמוון, למצב התורה בישראל, שהוא דומה ממש, למצב ישראל, בין העמים, וכאשר נתבונן היטב, נמצא שכן הוא באמת, בכל הפרטים: א) זה נשטם, וזה נשטם: הנה ידוע כי שאלת

בחסד ה' בעתחיו, ואיכ לא היה ליעקב, לבטוח בחסד ה', אלא כמה שהבטיחו הקביה בפירוש, ועיי היה ירא, שמו יגרוס החטא, אלא דקשה לומר כן, שהרי מלינו בכתיב, גבי דוד המע"ה, שהיה בטוח בחסדי ה', אף שג"כ היה גדול יותר, מרבי עקיבא ול"ע:

ד) **מה** שמקטין, בענין העקידה, מה היה הנסיון גדול כ"כ, הרי ראינו, בכל הדורות, שמסרו נפשם על קידוש ה', לאלפים, ולרבבות, אף שלא היו נביאים, וכ"ש ארע"ה, ששמע בעלמו מהקביה, ונראה דבאמת אם נתבונן, בענין מסירת נפש, על קידוש השם, אין זה נסיון גדול, שהרי מחליפין עולם עובר, בעולם עומד לגלגל, ואין כל בריה, יכולה לעמוד במחיתאן, אבל אם ילויר, שע"י מסירת נפשו, יפסיד חלקו לעוה"ב, וני"מ יתגלה לזה, בשביל קידוש השם, הוא נסיון גדול, ונורא מאוד, ואין שום דמיון כלל, בין שני הנסיונות האלו, דבאופן הראשון, הוא מרווח לגלגל, ובאופן השני, הוא מפסיד לגלגל, ואם ילויר עוד, שנמצא דבר, שהיא יקר הרבה מאד, יותר מעוה"ב, ודבר זה יפסיד, ע"י מסירת נפשו אז הוא ודאי, נסיון נורא מאד, אשר אין לשער גודל ערכו, והנה מלינו בכתיב, גבי ארע"ה, כשאמר לו הקביה, אנכי מגן לך בעוה"ב, שכרך הרבה מאד בעוה"ב, השיב לו מה תקן לי והנכי הולך ערירי, הרי שלא היה העוה"ב נחשב לכלום, אלא ארע"ה, אם ילך ערירי, והטעם ביארו המפרשים, משום שעבודתו היתה מאהבה, שלא ע"מ לקים, וכל מחשבותיו היו, לפרסם קם שמים בעונם, ע"כ היה חפץ, שיהיה לו בן, להמשיך עבודתו בעולם, ואם ימות בלא בנים, שוב ישתכח שם שמים מהעולם, וכל יגיעו בימי חייו, ילך לעמיון, וזה היה אלא, רע יותר מהפסד חלקו לעוה"ב, ואיכ אין דמיון וערך כלל, בין נסיון העקידה אלא ארע"ה, לנסיונות של הדורות הבאים:

ה) **יבמות** סיג, אין סודענות בא לעולם, אלא בשביל ישראל, ולריך ביאור, אטו בני נח, לאו בני עונשין ינהו, ועוד, הרי מפורש בכתיב, שנעשו, גם קורם שהיו ישראל בעולם, כמו דור המבול, ואנשי סדום, ונראה, לפי מ"ש בעש"ה חסובה, לפרש הכתיב, לי נקם ושלם, דיש שני מיני עונשין, אי בתורה נקמה, ב' בתורה תשלומין, והוא בגמ' דפי"ק דע"ז, משל לאדם, שנושה משנים, מאוהבו, נפרע ממנו מעט מעט, ומשונאו נפרע הימנו בבת אחת, וע"כ אין הקביה נפרע מהאומה, עד שתמלא סאתה, ובישראל כתוב, כי כאשר ייסר איש את בנו כן ה' מיסרך, ואיכ באומות העולם, עונשם, הוא כליון גמור, ומה שאנו רואין בארע"ה, שנענשין מעט מעט, והוא הנקרא פורעניות, מלשון פרעון, ותשלומין, אינו אלא בשביל ישראל, אלא דקי"ק, לפי"ז, לשון המשנה, מי שפרע מאנשי דור המבול וכו':

ו) **חלק** ל"ח, אין בן דוד בא, אלא או בדור שכולו זכאי, או בדור שכולו חייב, ולריך טעם מאי עדיפותא דדור שכולו חייב, יותר מדור בינוני, ונראה, דאיתא שם בגמ', דישן שני קליים, א) בעתה, ב) אחיטנה, והקץ דבעתה, אין תלוי בשום תנאי בעולם, רק בזמן גרידא, אבל הקץ דאחיטנה, לריך טעם והכרת, למה יהיה אחיטנה, קורם הזמן הקבוע, ואפשר בזה, שני אופנים, או דור שכולו זכאי, ובאופן זה, הטעם מנזאר, ואופן שני, דור שכולו חייב,